

RUSMEDELSPLAN – GYMNASIET

2019–2022

Styrgruppen för regional elevvård
Jakobstad, Pedersöre, Nykarleby, Larsmo

Innehåll

Inledning	3
Förebyggande rusmedelsarbete på skolan	4
Samarbete med vårdnadshavare	6
Skolans regler	7
Handlingsplaner	
Tobak/Snus	9
Alkohol/Droger	11
Rusmedelspåverkad studerande i skolan	15
Att göra barnskyddsanmälan	16
Information om Beroendevårdskliniken	17
Viktiga telefonnummer	18
Källor	19

Den rusmedelsförebyggande planen är en del av skolans studerandevårdsplan och finns tillgänglig på skolans hemsida.

RUSMEDELSPLAN

Målet med all rusmedelsförebyggande verksamhet på en skola är att ge de studerande kunskap om rusmedlens konsekvenser för den egna hälsan och kunskap att bedöma risker för deras egen del, samt att ge studerandena möjlighet att diskutera sina attityder till rusmedel, att minska de positiva förväntningarna på alkoholens och drogernas verkan och att stärka de sociala normerna och förväntningarna om att unga inte ska dricka.

Det är viktigt att skolan har en handlingsplan som enhetligt stöder rusmedelsfrihet. Handlingsplanen skall följas konsekvent och av alla i skolans personal för att budskapet till studerande om rusmedelsfrihet skall vara trovärdigt. Det är också viktigt att göra såväl studerande som vårdnadshavare medvetna om hur skolan agerar i situationer och frågor som berör rusmedel.

Det är skolans studerandevårdsgrupp som ansvarar för uppgörandet av skolans studerandevårdsplan där den rusmedelsförebyggande planen är en del. Studerandevårdsgruppen ansvarar även för planering av skolans rusmedelsförebyggande insatser. Skolans rusmedelsförebyggande plan skall vara ett verktyg för planering och dokumentation av skolans rusmedelsförebyggande verksamhet.

Den Österbottniska drogförebyggande modellen PEPP (Pohjanmaan ehkäisevän päihdetyön malli) har utarbetats som ett komplement till skolornas rusmedelsförebyggande plan. Materialet består av:

- en handbok som innehåller fakta och tips om rusmedelsförebyggande arbete, fakta om olika typer av rusmedel samt tips om hur man kan förverkliga rusmedelsförebyggande arbete inom de olika läroämnena i skolan
- en årsklocka med plan för hur det rusmedelsförebyggande arbetet kan förverkligas i skolan månad för månad
- checklistor som kan fungera som stöd när skolan planerar och utvärderar sitt rusmedelsförebyggande arbete
- lista med tips på undervisningsmaterial

PEPP-materialet hittas på deras hemsida www.pepp.fi.

**Skolan och skoltiden ska vara trygg och hälsosam för de studerande och skolans personal.
Alla har rätt till en rusmedelsfri arbetsmiljö!**

Förebyggande rusmedelsarbete på skolan

Den rusmedelsförebyggande verksamheten i skolan bör vara långsiktig och inbegripa insatser för studerande i alla årskurser. Den allra viktigaste rusmedelsförebyggande verksamheten är den som försiggår inom ramen för skolans vanliga verksamhet. Skolans skolhälsovårdare tar även upp rusmedelsbruk till diskussion i enskilda samtal i samband med de regelbundna hälsogranskningarna.

Det rusmedelsförebyggande arbetet delas in i:

Allmänprevention – riktar sig till hela grupper. Målsättningen är att senarelägga bruket av rusmedel, att öka målgruppens medvetenhet om risker med rusmedelsbruk eller att påverka tillgången till rusmedel.

RisKFörebyggande arbete – riktar sig till en särskild målgrupp för vilken man kunnat identifiera en risk för rusmedelsbruk. Målsättningen är att förebygga rusmedelsbrukets början, att dämpa ett påbörjat bruk eller att minimera skadorna och förebygga marginalisering.

Reparativt arbete – riktar sig till problembrukare och består av olika vård- och stödformer. Målsättningen är att förebygga att problemet uppstår på nytt eller att situationen förvärras.

Allmänprevention i skolan

Undervisning om alkohol och droger samt rusmedelsfostran utgör endast en del av allt som görs i skolmiljön för att främja studerandes välbefinnande och hälsa samt förebygga alkohol- och rusmedelsproblem. När man planerar det rusmedelsförebyggande arbetet på skolan är det viktigt att känna till vad som fungerar och vad som inte fungerar:

Fungerar

- dialog, diskussion, interaktion
- långsiktigt arbete, upprepade åtgärder
- konsekvent ingripande i rusmedelsbruk
- samma signal från olika håll
- tydliga regler, sanktioner och konsekvenser gällande rusmedelsbruk på skoltid
- program som förbättrar sociala färdigheter och ökar samhörigheten på skolan

Fungerar inte

- monologer
- korta, enstaka insatser
- enbart faktaundervisning
- enbart utdelning av material
- enbart enskilda temadagar (kampanjer riktade till vårdnadshavare har bättre verkan)

Använd med eftertanke

- före detta missbrukare som berättar om sitt liv kan i värsta fall ge bilden av att man kan leva ett spännande liv med droger en tid och ändå bli fri från droger och få ett bra liv i slutändan. Missbrukare som är utbildade erfarenhetsexperter, eller t.ex. berättar tillsammans med en utbildad missbruksvårdare kan undvika dessa fallgropar och åstadkomma önskad effekt.
- Äckliga eller skrämmande bilder/filmer eller anspelningar på döden (skrämselpropaganda) skall användas med försiktighet. Trots att ungdomar ofta tar till sig kunskap bättre via känslor (fungerar t.ex. vid behandling av konsekvenser av rattfylleri) så finns det risk att vuxna mister sin trovärdighet om man för mycket betonar och överdriver de negativa konsekvenserna av rusmedelsbruk.

Med hjälp av värdediskussioner kan man:

- ge studerande möjlighet att diskutera sina attityder till rusmedel
- kritiskt granska myter kring rusmedel
- minska de positiva förväntningarna på alkoholens och drogernas verkan
- stärka sociala normer och förväntningar om att unga inte skall använda rusmedel
- ge studerande kunskap om lagar och gränser gällande rusmedel samt syftet med dessa

Några saker att tänka på:

- det är viktigt att man försöker hålla en lokal och dagsaktuell förankring vid planeringen av det rusmedelsförebyggande arbetet. Här kan t.ex. resultaten från den egna skolans Hälsa i skolan-undersökning eller andra lokala enkäter ge värdefull information om behov av insatser.
- det är viktigt att de studerande får vara med och diskutera skolans gemensamma spelregler gällande rusmedel
- det rusmedelsförebyggande arbetet är hela personalens sak – ett hållbart förebyggande arbete kan inte enbart vila på enskilda arbetstagares. Personalen ingriper konsekvent då man observerar rusmedelsbruk under skoltid eller på skolområdet.
- på skolan finns klara ordningsregler för en rusfri skoltid och tydliga handlingsplaner för ingripande vid rusmedelsbruk eller misstanke om sådant

Samarbetet med vårdnadshavarna

Vårdnadshavarna bär ansvaret för den studerandes fostran och fritid. Det kan vara en utmaning för vårdnadshavare att vara tydliga och restriktiva när det kommer till regler och gränser gällande alkohol och tobak, och de kan behöva stöd i det av andra vårdnadshavare och skolan. Forskning har dessutom visat att insatser som syftar till att stärka vårdnadshavarna i att hålla fast vid en restriktiv hållning till barns och ungas rusmedelsbruk har en mycket god effekt.

Skolan och vårdnadshavarna kan samarbeta i rusmedelsförebyggande och gränssättande genom att:

- skolan informerar vårdnadshavarna om aktuella rusmedelsförbyggande åtgärder som studerande kommer att ta del av och uppmuntrar till samtal i hemmet
- skolan informerar om den rusmedelsförbyggande planen och skolans policy gällande rusmedel via t.ex. Wilma, på föräldramöten, på skolans hemsida. Det är speciellt viktigt att vårdnadshavarna är införstådda med den handlingsplan och de disciplinära åtgärder som gäller vid misstanke om eller ertappande av användning av rusmedel under skoltid.
- skolan påminner vårdnadshavarna om vikten av att ha en restriktiv hållning till barns och ungas rusmedelsbruk
- skolan ger vårdnadshavarna möjlighet att ta del av de lokala Hälsa i skolan- resultaten och eventuella andra lokala enkäter

När något händer

Att prata med vårdnadshavaren om sin oro för en studerande är inte alltid lätt. Vårdnadshavarna kan bli chockerade, ledsna eller arga – ofta för att de själva har en oro för sitt barn. Men att informera vårdnadshavaren och att hantera deras oro hör ändå till skolans arbete.

Det kan vara bra att tänka på följande när man tar upp oron med vårdnadshavaren:

- ta inte samtalen med vårdnadshavaren ensam. Det är att föredra att man är två personer. Fundera hur ni tillsammans kan uttrycka er oro för den studerande.
- undvik att anklaga vårdnadshavaren
- kom överens om hur ni dokumenterar samtalet
- berätta vad som kommer att hända härnäst, vem som är kontaktperson på skolan, barnskyddet etc.
- ta reda på var vårdnadshavaren kan få hjälp och stöd

Skolans regler

Skolan kan i sina ordningsregler förbjuda både rökning och snusning och innehav av tobaksprodukter på skolans område. Detta ger skolan rätt att bestämma sanktioner och konsekvenser för en studerande som ertappas med att röka/snusa eller ha tobaksprodukter synliga på skolområdet.

Skolan kan i sina ordningsregler definiera att användning av tobaksprodukter och rusmedel även är förbjudna under evenemang ordnade av skolan. Hit räknas t.ex. skolutfärder, skoldanser, studiebesök, studieresor, julfest och skolavslutning.

Skolans personal skall själva föregå med gott exempel. Rök- och snusförbudet gäller även alla vuxna på skolområdet. Rektorn ansvarar för att göra upp gemensamma regler angående detta.

I skolan är det förbjudet att inneha, använda eller vara påverkad av alkohol, narkotika och andra berusningsmedel.

Dessa preparat får inte heller säljas eller förmedlas på skolans område.

Rökning, snusning och annan användning av tobaksprodukter är förbjuden på skolans område. Förbudet gäller även övriga tider när skolans utrymmen hyrs ut.

Utdrag ur Tobakslagen, 74 §

Tobaksrökning är förbjuden

- 1) i sådana lokaler i byggnader, i kommunikationsmedel och på motsvarande platser som är tillgängliga för allmänheten eller anställda eller för kunder för tillhandahållande av tjänster som producerats i näringsverksamhet eller offentliga tjänster,
- 2) under skyddstak och på läktare vid offentliga tillställningar utomhus och på andra platser som direkt är avsedda för deltagare som följer tillställningen stillastående eller stillasittande,
- 3) på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning.

Rökfria tobaksprodukter får inte användas i lokaler eller på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning.

Utdrag ur Tobakslagen, 113 §

Den som uppsåtligen trots påminnelse från innehavaren av ett allmänt kommunikationsmedel, en lokal eller ett utomhusområde, från innehavarens representant, från tillsynsmyndigheten eller från arrangören av eller en ordningsvakt vid en offentlig tillställning fortsätter att röka i en lokal eller utomhus på ställen där tobaksrökning är förbjuden enligt 74 § 1 mom., ska för rökningförseelse dömas till böter.

Vad som föreskrivs om tobaksrökning i 1 mom. gäller även rökning av örtprodukter för rökning och användning av elektroniska cigaretter samt användning av rökfria tobaksprodukter i strid med 74 § 3 mom. i lokaler eller på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning.

Utdrag ur Lagen om grundläggande utbildning, om trygg skolmiljö 29 §

Till skolan får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

Rektorn och en lärare vid en skola har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen frånta en studerande ett förbjudet föremål eller ämne enligt 29 § 2 mom. eller ett sådant föremål eller ämne som den studerande stör undervisningen eller inlärningen med.

Försöker en studerande som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektorn och en lärare vid skolan rätt att

använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att frånta den studerande föremålet eller ämnet och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål eller ämnen som äventyrar den studerandes eller andras säkerhet och föremål eller ämnen som den studerande stör undervisningen eller inläringen med.

Skolans lärare och rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en studerande har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som den studerande förfogar över och att utföra en ytlig granskning av den studerandes kläder för att omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne som avses i 29 § 2 mom. och med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att den studerande innehar sådana föremål eller ämnen och den studerande trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

HANDLINGSPLANER

Det är viktigt att vuxna ingriper då barn och unga använder rusmedel. Ingripandet är inte ett straff utan ett sätt att visa att de vuxna bryr sig och att det inte är acceptabelt att minderåriga använder rusmedel. Om det finns överenskomna förfaranden blir det lättare för hela personalen att ingripa då det finns orsak till det.

För riktlinjer kring juridiska aspekter på skolans roll vid ingripande i rusmedelsfrågor se <https://www.pepp.fi/undervisningsmaterial-andra-stadiet>, ”Juridiskt perspektiv på skolans roll i rusmedelsfrågor”

Tobak/Snus

Tobak och snus är de rusmedel som berör skolans vardagliga arbete mest eftersom de är de mest använda rusmedlen bland ungdomar under skoltid. Tobak är dessutom ett av de farligaste rusmedlen. Av alla rusmedel, inklusive narkotika, har tobak den största beroendeframkallande effekten. Rökning får allvarliga konsekvenser för hälsan på lång sikt. Hela 93% av alla rökare får negativa hälsoeffekter av rökning.

Det är förbjudet att röka eller snusa för den som är under 18 år. Även innehav av tobaksprodukter är förbjudet för minderåriga (Tobakslagen 29.6.2016/549). Rökning och snusning är förbjudet på skolans område och i anslutning till skolans aktiviteter.

Det är förbjudet att använda, sälja eller förmedla tobaksprodukter (även snus och eltobak) i skolan, på skolans område eller vid studieboheter. All forskning visar att en aktiv övervakning av tobaksförbudet – åtföljd av åtgärder och konsekvenser för den som bryter mot förbudet – har en effekt på studerandes tobaksanvändning.

Handlingsplan när en studerande under ertappas med att röka/snusa på skolans område eller i anslutning till skolans aktiviteter:

1. Den som observerar en studerande bryta mot skolans tobaks- eller snusförbud gör den studerande uppmärksam på detta och gör sedan en anmärkning i studerandes register på Wilma (t.ex. lektionsanteckning): "Till kännedom: XXX har påträffats med att röka/snusa på skolans område/i anslutning till skolans aktiviteter datum, klockslag."
2. Ifall den studerande medger att hen vill sluta röka/snusa kan hjälp erbjudas via studerandevården eller beroendevårdskliniken. Finns även användbara appar som kan rekommenderas.
3. Ifall den studerande upprepade gånger bryter mot skolans tobaks- eller snusförbud kan rektorn utdela skriftlig varning. Ifall den studerande är under 18 år görs även en begäran om polisutredning (kan göras elektroniskt).

Att tänka på:

- Skolan kan i sina ordningsregler förbjuda både rökning och snusning och innehav av tobaksprodukter på skolans område. Detta ger skolan rätt att bestämma sanktioner och konsekvenser för en studerande som ertappas med att röka/snusa eller ha tobaksprodukter synliga på skolområdet.
- Förbudet mot rökning gäller även e-cigarettor och vattenpipa
- Rök/snusförbudet gäller även alla vuxna på skolområdet
- Då en studerande påträffas med tobaksprodukter på skolområdet eller under en skolaktivitet får skolans personal be den studerande lämna över tobaksprodukterna, men man får inte med tvång ta dem av dem.
- Det bör finnas tydlig skyltning om rök/snusförbud på skolområdet

- När man misstänker att någon sålt tobaksprodukter till minderåriga är det alltid nödvändigt att kontakta polisen som utreder om brott begåtts.
- Om man misstänker att det finns butiker eller kiosker i närheten av skolan som säljer tobaksprodukter eller alkohol till minderåriga är det nödvändigt att meddela polisen om detta.

Alkohol/Droger

Både användning och innehav av alkohol är enligt lag förbjudet för minderåriga. Gällande narkotika råder totalförbud enligt lagen. Vid misstanke om narkotikabruk kontaktas alltid vårdnadshavare, polis och barnskydd (se nedan). Om man misstänker att en studerande använder alkohol eller andra rusmedel är det ytterst viktigt att följa med den studerandes tillstånd i skolan och eventuell frånvaro.

Typiska beteendeförändringar att vara uppmärksam på:

<ul style="list-style-type: none"> - skolk - förändrade vänskapsrelationer - lögner - sena nätter - ”ständigt på väg” - snatteri/dyra vanor som kommer och går - motivationsbrist - överdrivet positiva attityder till droger - humörsvängningar - sysslolöshet/passivitet 	<ul style="list-style-type: none"> - inåtvänd/svår att nå - snabb försämring av skolprestationer - försummelse av skoluppgifter - övermäktig trötthet under lektioner - frånvaro från hemmet - plötsliga förändringar i levnadssätt - upprepade spår av olyckshändelser - bakfylla i skolan - oskäligt starka raseriutbrott - försummelse av personlig hygien
--	---

Handlingsplan för tidigt ingripande vid oro för en studerandes alkoholanvändning

1. Oro/misstanke väcks hos lärare/andra studerande/studerandevårdspersonal/vårdnadshavare. Grupphandledaren underrättas.
2. Grupphandledaren konsulterar rektor och/eller någon ur studerandevårdspersonalen som i samråd tar beslut om hur ärendet förs vidare.
3. Grupphandledare, rektor och/eller studerandevårdspersonal samtalar med den studerande om den oro som finns. Frågar den studerande om mående och rusmedelsbruk.
4. Ifall den studerande är under 18 år underrättas vårdnadshavaren om den oro som finns. Ifall den studerande är över 18 år krävs dennes medgivande till att vårdnadshavaren underrättas eller deltar i diskussioner.
5. En åtgärdsplan görs i samråd med den studerande. Varierar från fall till fall. Kan innehålla bl.a.:

- stödsamtal med skolkurator/skolpsykolog
- nätverksmöte med vårdnadshavare och studerande
- expertgrupp
- kontakt till beroendevårdskliniken
- kontaktförfrågan med begäran om bedömning av servicebehovet till barnskyddet/barnskyddsanmälan (studerande under 18 år)

6. Uppföljning enligt behov

Handlingsplan vid misstanke om droger, studerande under 18 år

1. Oro/misstanke väcks hos lärare/andra studerande/studerandevårdspersonal/vårdnadshavare.
2. Den som äger oron kontaktar rektor/biträdande rektor.
3. Rektor/studerandevårdspersonal samtalar med den studerande om den oro som finns. Frågar den studerande om mående och rusmedelsbruk. Grupphandledaren bör vara delaktig i processen.
4. Rektor/studerandevårdspersonal samtalar med vårdnadshavaren om den oro som finns. Frågar om vårdnadshavarens observationer gällande den studerandes mående och rusmedelsbruk.
5. **Om den studerande medger droganvändning**
  - samtal med vårdnadshavaren
  - kontakt med polisen
  - kontaktförfrågan med begäran om bedömning av servicebehovet till barnskyddet/barnskyddsanmälan
  - vårdnadshavaren rekommenderas kontakta Beroendevårdskliniken för stöd
  - eventuella övriga åtgärder enligt åtgärdsplan i punkt 7
6. **Om den studerande inte medger droganvändning**
  - samtal med vårdnadshavaren om den oro som finns
  - skolan fortsätter följa med den studerandes situation
  - om oron är stor kan expertgruppsmöte ordnas med den studerandes medgivande
  - om oron är stor görs barnskyddsanmälan
  - om den studerande medger psykiskt illamående eller andra bekymmer erbjuds stöd via studerandevården eller beroendevårdskliniken
  - skolan kan alltid konsultera polisen för riktlinjer kring hur ärendet skall hanteras
  - om det finns misstanke att den studerande har droger i sin ägo kan skolan genomsöka kläder, skåp och väska enligt de föreskrifter som gäller vid granskning av studerandes ägodelar
  - drogtest kan endast genomföras ifall den studerande och vårdnadshavaren ger sitt medgivande. Nekande av drogtest kan inte medföra konsekvenser för den studerande.
  - ➔ målet med ingripande bör alltid vara att den studerande skall få den hjälp hen behöver

7. Rektorn kan vid behov utdela skriftlig varning eller ta beslut om avstängning för viss tid på grund av en studerandes beteende. Men konsekvens kan inte utdelas på grund av misstanke om droganvändning eller nekande till drogtest. Fokus bör istället ligga på en studerandes eventuella negativa beteende (störande av undervisningen, våldsamt eller hotfullt beteende). SORA-lagstiftningen ger yrkesläroanstalter andra befogenheter vad gäller krav på drogtest.
8. Uppföljning enligt behov

Handlingsplan vid misstanke om droger, studerande över 18 år

1. Oro/misstanke väcks hos lärare/andra studerande/studerandevårdspersonal/vårdnadshavare.
2. Den som äger oron kontaktar rektor/biträdande rektor.
3. Rektor/studerandevårdspersonal samtalar med den studerande om den oro som finns. Frågar den studerande om mående och rusmedelsbruk. Grupphandledaren bör vara delaktig i processen.
4. Rektor/studerandevårdspersonal ber den studerande om lov att kontakta vårdnadshavaren för att samtala om den oro som finns. Frågar om vårdnadshavarens observationer gällande den studerandes mående och rusmedelsbruk.
5. **Om den studerande medger droganvändning**
  - kontakt med vårdnadshavaren med den studerandes tillåtelse
  - kontakt med polisen
  - kontakt till Beroendevårdskliniken
  - erbjudande om stöd via studerandevården
6. **Om den studerande inte medger droganvändning**
  - skolan fortsätter följa med den studerandes situation
  - om oron för den studerandes mående är stor kan expertgruppsmöte ordnas med den studerandes medgivande
  - om den studerande medger psykiskt illamående eller andra bekymmer erbjuds stöd via studerandevården eller beroendevårdskliniken
  - skolan kan alltid konsultera polisen för riktlinjer kring hur ärendet skall hanteras
  - om det finns misstanke att den studerande har droger i sin ägo kan skolan genomsöka kläder, skåp och väska enligt de föreskrifter som gäller vid granskning av studerandes ägodelar
  - drogtest kan endast genomföras ifall den studerande och vårdnadshavaren ger sitt medgivande. Nekande av drogtest kan inte medföra konsekvenser för den studerande.
  - målet med ingripande bör alltid vara att den studerande skall få den hjälp hen behöver

9. Rektorn kan vid behov utdela skriftlig varning eller ta beslut om avstängning för viss tid på grund av en studerandes beteende. Men konsekvens kan inte utdelas på grund av misstanke om droganvändning eller nekande till drogtest. Fokus bör istället ligga på en studerandes eventuella negativa beteende (störande av undervisningen, våldsamt eller hotfullt beteende). SORA-lagstiftningen ger yrkesläroanstalter andra befogenheter vad gäller krav på drogtest.
10. Uppföljning enligt behov

Att tänka på:

- Målet med ingripande bör alltid vara att den studerande skall få den hjälp hen behöver
- När oron inte gäller en specifik studerande, utan det mer handlar om en rusmedelspositiv attityd bland studeranden, t.ex. mycket prat och skryt om veckoslutsfyllor, eller att det cirkulerar rykten om studerandes rusmedelsbruk på fritiden, kan studerandevården konsulteras om eventuellt agerande
- Vid misstanke om innehav av tobak, snus, alkohol eller illegalt innehav av receptbelagda läkemedel är det inte tillåtet att söka igenom studerandens väska eller kläder mot studerandens vilja. Däremot kan man föra väskan till lärarrummet, kontakta polisen eller vårdnadshavarna och be dem komma till skolan och tillsammans söka igenom väskan. (se även utdrag ur lagen om trygg skolmiljö ovan)
- Polisen bör kontaktas omedelbart då narkotiska preparat beslagtagits eller innehav misstänkts (ring 112). Polisen skall utreda var den minderåriga fått tag på rusmedlet.
- Användningen av receptbelagda läkemedel på ett annat sätt än vad receptet föreskriver, eller av en annan person än den som receptet är utskrivet till, är också olagligt
- Om en studerande köpt eller sålt eller överlåtit receptbelagda läkemedel är det ett polisärende eftersom langning av receptbelagda mediciner är ett brott
- Om man misstänker att det finns butiker eller kiosker i närheten av skolan som säljer tobaksprodukter eller alkohol till minderåriga är det nödvändigt att meddela polisen
- Om en studerandes rusmedelsbruk orsakar oro i skolan är det bra att motverka ryktesspridning. Skolan kan inte ge ut information om enskilda studeranden, men det är bra att kunna ge allmän information om hur skolan agerar i problemsituationer.
- Om en studerande blivit ertappad med användning eller innehav av rusmedel är det bra att hålla ögonen öppna för att kunna hjälpa kamrater som eventuellt ägnar sig åt samma beteende.

Handlingsplan när en studerande är påverkad av rusmedel under skoldagen

1. Rektorn/biträdande rektorn fungerar som arbetsledare för processen
2. Vid akut oro – ring 112
3. Rektorn kontaktar vårdnadshavaren (studerande under 18 år)
4. Någon vuxen övervakar den studerande tills vårdnadshavaren kan avhämta
5. Rektorn gör barnskyddsanmälan (studerande under 18 år)

6. När det gäller studerande under 18 år är det i första hand barnskyddet som ansvarar för vidare planering av stödåtgärder, men följande stödåtgärder kan även bli aktuella från skolans sida:
  - stödsamtal hos skolkurator/skolpsykolog
  - expertgruppsmöte med vårdnadshavare och studerande samt v.b. barnskydd, läkare
  - kontakt till beroendevårdskliniken

Att göra en barnskyddsanmälan

Barnskyddslagen (12.2.2010/88, §25) slår fast att alla anställda inom utbildningsväsendet har en skyldighet "att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds".

Som myndighetsperson kan du agera enligt följande alternativ:

1. Be att familjen/barnet själv kontaktar utredningsenheten vid Enheten för bedömning av servicebehov vid Social- och hälsovårdsverket
2. Fyll i kontaktblanketten [Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet, barn](#) tillsammans med barnet/vårdnadshavare och skicka den till utredningsenheten
3. Om vårdnadshavaren inte tillåter att du kontaktar utredningsenheten, är du skyldig att göra en barnskyddsanmälan. Du kan först ringa och konsultera utredningsenheten och/eller skicka in blanketten [Anmälningssedel för barnskyddsanmälan](#). Berätta åt familjen att du har en oro för barnet och därför tar kontakt med barnskyddet.
4. Om du misstänker våld eller sexuella övergrepp, ska du göra en [brottsanmälan](#) till polisen och en [barnskyddsanmälan](#). För att skydda barnet, ska du i dessa ärenden inte meddela föräldrarna om att du gör anmälan.

Om man är osäker i fall en barnskyddsanmälan är befogad kan man konsultera socialjouren:

Barnskyddets jourtelefon, Jakobstad må-fre kl. 8-16   0447851726
Österbottens socialjour efter kl. 16 samt under veckoslut   06 325 2347

Det kan vara bra att komma ihåg att inte nämna namn när man konsulterar barnskyddet eftersom det då kan betraktas som en officiell barnskyddsanmälan.

Blanketter för anmälan hittas på

<https://www.sochv.jakobstad.fi> → serviceguide → blanketter → barnskyddsanmälan

<https://www.sochv.jakobstad.fi> → serviceguide → blanketter → kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Om du vill läsa mer om orosanmälan kring barn och deras familjer hittar du information på

<https://www.sochv.jakobstad.fi/barn-unga-och-familjer/barnskydd/oro-for-barn>

Information om Beroendevårdskliniken i Jakobstad

Du kan kontakta Beroendevårdskliniken om du är bekymrad över en persons användning av rusmedel eller någon annan form av beroende, t.ex. spelberoende.

Beroendevårdskliniken erbjuder öppenvård åt personer med någon form av beroende, t.ex. rusmedels-, spel- nät- eller annat beroende. Servicen erbjuds både åt dem som självmant uppsöker vård och dem som hänvisats till vård. Vi erbjuder också tjänster för ungdomar samt anhöriga och närstående.

På Beroendevårdskliniken utarbetas en vårdplan tillsammans med klienten. I vårdplanen uppställs mål för vården, vården genomförs med hjälp av olika terapimetoder.

Man kan komma till Beroendevårdskliniken utan remiss. Besöken är avgiftsfria för klienten.

Mera information finns på hemsidan <https://www.sochv.jakobstad.fi/vuxna/missbruks-och-beroendevard/oppenvard/>

VIKTIGA KONTAKTUPPGIFTER

Akuta lägen

Barnskyddets jourtelefon, Jakobstad	må-fre kl. 8-16	0447851726
Socialjouren i Österbotten	efter kl. 16 och helger	06 325 2347
Telefonväxel, Social- och hälsovårdsverket		06 786 1111
Jouren, Malmska	24h	06 786 2222
Malmska hvc:s telefonrådgivning	må-fre kl. 8-16	<u>06 786 1333</u>
Nykarleby hvc:s telefonrådgivning	må-fre kl. 8-16	06 786 2701
Österbottens polisinsättning, växel		0295 440 511

Giftinformationscentralen		09 471977
Barn- och ungdomspolikliniken, Jakobstad	må-fre kl. 8-16	06 786 2151
Psykiatrisk barn- och ungdomsmottagning, Jakobstad	må-fre kl. 8-12	06 786 2355
Psykiatriska barn- och ungdomsmottagningen, jour	må-fre kl. 12-14	050 354 8077
Österbottens kriscenter Valo	må-fre kl. 9-15	044 979 2439
Kvinnojouren		050 596 0980
Vidare åtgärder		
Beroendevårdskliniken, Jakobstad	må-fre kl. 8-11	06 786 3506
Psykologmottagningen, Stationsvägen	må-fre kl. 8-16	050 446 0047
		050 463 6009
		050 461 6342
Skolpsykolog, Nykarleby	må-to kl. 8-16	050 462 4382
Uppsökande ungdomsarbete		044 747 6968
		044 705 4678
		044 781 6115
Ungdomsstationen Fiilis, koordinator		044 785 1216
After Eight ungdomsverkstad		06 781 6500
Kokkotyöstiftelsens starttipaja NUBA		040 184 9182
Fredrikakliniken, poliklinik		050 463 7468
Mödra- och preventivtelefonrådgivning, Malmska	må-fre kl. 8-14	06 786 1230
Kokkotyöstiftelsens Basprojekt för nyfinländare		040 542 6009
Psykosociala förbundet, rådgivning		050 409 6640

Källor:

Handbok till rusmedelsarbete i Helsingfors skolor (www.klaari.fi)

Rusmedelsplan – grundskolan, Staden Jakobstad, Social- och Hälsovårdsverket 2012–2015

Rusmedelsplan – andra stadiet, Staden Jakobstad, Social- och Hälsovårdsverket 2012-2015

Plan för det rusmedelsförebyggande arbetet för barn och unga i Korsholm

Rusmedelsplan – Kronoby gymnasium

PEPP – en österbottnisk drogförebyggande modell (www.pepp.fi)